

Kapitel 10

Texter skrivna på engelska

Carita Lundmark

Inledning

Det man bör titta på och kommentera i engelska studenttexter är egentligen detsamma som i svenska studenttexter, det vill säga språksituation, struktur, styckeindelning, syntax, lexikon och tecken. Samtidigt finns det naturligtvis också skillnader mellan texter på svenska och texter på engelska och dessa beror i stor utsträckning på att studenter som skriver sina texter på engelska naturligtvis ställs inför en annan situation jämfört med studenter som skriver på svenska. Förutom att skilja mellan formellt och informellt språk, behärska de krav som ställs på den språkliga utformningen, samt förstå språksituationen, måste dessa studenter även utföra uppgiften på ett språk som inte är deras modersmål. Man måste därför som lärare fundera över vilka krav som ska ställas på de engelska texterna samt se till att informera studenterna om vad som förväntas av deras texter rent språkligt. Detta är särskilt viktigt att uppmärksamma på kurser där själva ämnet inte är engelska och där både studenter och lärare kan antas vara mindre medvetna om de språkliga aspekterna.

Hur man som student upplever den utmaning som det innebär att skriva akademiska texter på engelska beror delvis på vilken bakgrund man har. Även om vissa förkunskaper i engelska krävs för att en student ska vara behörig till studier på universitetsnivå kan det finnas stora individuella skillnader beroende på hur van man är vid att använda engelska, hur mycket man exponeras för engelskan, samt i vilken utsträckning man läser och skriver texter, vilket i sin tur är kopplat till hur stort ordförråd man har. Vilket modersmål man har kan också spela en roll. Det som komplicerar situationen ytterligare är att ju mer man tänker på sitt modersmål och försöker översätta till engelska desto större är risken att man överför konstruktioner och ord från det ena språket till det andra. Lyckas man tänka på engelska och bearbeta innehållet på engelska innan man skriver kan det vara lättare att producera en bra och tydlig text. Samtidigt kräver detta väldigt mycket av en students aktiva språkfärdighet och det kan vara lättare för studenter som läser en hel utbildning på engelska med kurslitteratur enbart på engelska, jämfört med studenter som läser större delen av sin utbildning på svenska med enbart vissa delkurser och uppgifter som utförs på engelska.

Vi kommer i detta kapitel att först gå igenom de mindre delarna i en text och sedan arbeta oss sedan uppåt, vilket innebär att vi först tittar på ord och ordval och sedan på hur ord fungerar tillsammans med andra ord i grammatiska fraser för att avsluta med hur dessa fraser kombineras i satser och meningar. Detta innebär alltså att vi börjar från motsatt håll jämfört med hur vi rekommenderar att textgranskningen normalt sett ska gå till. Anledningen är att det på grund av skillnaderna mellan att skriva på svenska och att skriva på engelska ofta finns mer att granska och kommentera på de mer detaljerade nivåerna i engelska studenttexter jämfört med svenska. Vi

vill även undvika att upprepa diskussionen kring de högre nivåerna, eftersom denna i mångt och mycket är densamma som för de svenska texterna.

De exempel som används i detta kapitel kommer från studenttexter, men i vissa fall har delar av ett exempel korrigerats eller förkortats för att analysen ska kunna koncentreras till en aspekt i taget. En asterisk * framför ett exempel signalerar att det är grammatiskt inkorrekt eller på annat sätt tveksamt. Ett sådant exempel följs sedan av en korrekt variant av samma exempel, utan asterisk. Fokus ligger framförallt på engelska texter producerade av svensktalande studenter, men mycket av det man stöter på i dessa texter återfinns även i texter som är skrivna av andra studenter som inte heller har engelska som modersmål.

Ord

På ett sätt kan man kanske tänka att texter inte består av något annat än ord och att det därför kan framstå som märkligt att bara se ord och ordval som en viss beståndsdel i en text. Detta stämmer också till viss del, eftersom det kan vara svårt att särskilja enskilda ord och deras betydelse från hur de används i ett sammanhang. Huruvida ett ord passar in i en text beror naturligtvis på resten av frasen eller meningen och det är därför inte alltid lätt att avgöra om en viss avvikelse faktiskt handlar om ett felaktigt ordval eller om problemet i själva verket ligger på en högre nivå, det vill säga att det har med hela frasen eller satsen att göra. I detta avsnitt tar vi upp dels ords betydelse och hur denna betydelse passar in i ett visst sammanhang, dels vanligt förekommande svårigheter vad gäller ords stavning. En annan viktig aspekt är hur ett ord böjs, till exempel vilka ändelser ett verb har, men eftersom detta till stor del beror på resten av frasen återkommer vi till detta längre fram.

Betydelse

En av de största svårigheterna då man skriver på engelska och den svårighet som de flesta kanske först och främst tänker på är att veta vilka ord som finns och att välja rätt ord. Detta gäller dels de specifika termer som används inom ett visst ämnesområde, dels mer allmänna ord som förekommer i alla slags akademiska texter, men som kanske ligger på en annan stelnivå än den som studenten är mest van vid. Vad gäller ord inom ett visst ämnesområde brukar man ofta komma åt dessa genom kurslitteratur eller genom specialordlistor, men som handledare eller lärare är det kanske inte främst dessa som man har svårt att hjälpa studenten med. Vad gäller andra typer av ord kan naturligtvis ordböcker och synonymordböcker vara till hjälp, men även om dessa ofta ger exempel på hur ett ord används i ett sammanhang kan det ibland ändå vara svårt att avgöra om ordet passar där man själv har tänkt använda det. Ett sätt att testa detta är att göra en internetsökning på den fras man vill använda och se hur många träffar man får eller söka på två alternativ för att se vilket som är vanligast. Det är dock viktigt att påpeka att denna metod bör användas med stor försiktighet och man kan inte uteslutande gå efter det antal träffar man får. Man måste försäkra sig om att träffarna har samma form och funktion som det exempel man sökt på, samt vara mycket noggrann med att kontrollera källan till de träffar man får eftersom många engelska texter på nätet är skrivna av personer med annat modersmål och därför inte alltid är korrekta. Om det handlar om termer och uttryck inom ett visst område kan man utgå från att de är vedertagna om de återfinns i vetenskapliga artiklar inom ens eget ämnesområde.

Vad gäller felaktiga ordval kan dessa se ut på olika sätt. Studenten kan ha använt ett ord

som överhuvudtaget inte existerar, ord vars betydelse liknar den som hon eller han är ute efter men som inte passar i just det sammanhanget eller ord och uttryck som är korrekta och som har en betydelse som faktiskt passar i sammanhanget, men som kanske ändå inte förmedlar just det som studenten vill säga lika bra som ett annat ord. Följande är ett exempel på det sistnämnda:

He *questions/asks* himself what it is in children's and teenagers' own self-elected learning process that makes them develop and grow.

Verben *question* och *ask* kan te sig rätt så lika och används ibland i samma sammanhang, men betydelsen är inte alltid exakt densamma. Skillnaden är att *question* mer kan motsvara *ifrågasätta* på svenska, det vill säga att man uttrycker något slags tvivel om eller kritik till hur något förhåller sig, medan *ask* kan ses som ett något mer neutralt uttryck. Vill man säga att han helt enkelt frågar sig själv hur något ligger till kan det passa bättre att använda *ask*, men om man vill säga att han har sina tvivel om hur det faktiskt ligger till och frågar sig själv detta ska man kanske hellre välja *question*. Denna typ av nyanser är inte alltid helt uppenbara, varken för studenter eller handledare, och framgår inte alltid tydligt i ordböcker.

Fall då man väljer ett helt felaktigt ord kan bero på att två olika ord på engelska motsvaras av ett och samma ord på svenska, till exempel *lära sig/lära (ut)* som på engelska motsvaras av två helt olika ord, *learn* och *teach*. Det är inte ovanligt att man ser att *learn* har använts istället för *teach*, särskilt då man vill säga något som på svenska motsvaras av *att lära någon något*: **She learned the children how to read*. Det kan också vara så att man väljer ett ord som har en angränsande betydelse till det man egentligen är ute efter, vilket vi kan se i följande exempel:

*Whenever contemporary literature is *educated*, ...

Whenever contemporary literature is *taught*, ...

Det ord som inte stämmer här är *educated*, vilket motsvaras av *utbildad/utbildat* eller i detta fall passivformen *utbildas*. Det ord man egentligen är ute efter är (*is*) *taught*, vilket på svenska skulle vara *undervisas*. Dessa två ord, *educated* och *taught*, har skilda betydelser, men eftersom de ofta förekommer i samma allmänna kontext finns naturligtvis risken att man väljer fel. Det finns även vissa sammanhang där båda orden fungerar fast med något olika betydelse, till exempel om man vill säga att någon utbildades eller undervisades av någon: *He was educated/taught by one of the most famous philosophers of all times*.

Ibland kan två engelska ord se väldigt lika ut och risken finns då att man väljer fel. Det är till exempel vanligt att man blandar ihop *affect* som är ett verb och som motsvaras av *påverka* på svenska och *effect* som är ett substantiv och som motsvaras av *påverkan* eller *effekt*. Detta kan vi se i följande exempel, där man måste välja mellan att antingen säga *had an effect on the meeting* eller *affected the meeting*:

*There were several factors that had *an affect* on the meeting.

There were several factors that had *an effect* on the meeting.

There were several factors that *affected* the meeting.

Förutom själva betydelsen är det också viktigt att veta vilken stilnivå ett ord har, eftersom man i akademiska texter vill undvika alltför informella och talspråksmässiga ord och uttryck. Ett mycket

vanligt exempel är uttrycket *a lot of* som man ofta ser i studenttexter (*a lot of questions, a lot of discussion*), men som är lite för vardagligt och informellt för en akademisk text, såvida det inte används för att återge vad någon sagt i till exempel en intervju. Detta uttryck kan oftast bytas ut mot antingen *many* eller *much* beroende på om det substantiv som kommer efteråt är räknebart eller inte: *many questions, much discussion*.

I svenska texter kan valet av anföringsverb ha betydelse och då svenska studenter skriver på engelska gäller det också att inte direkt överföra dessa till engelskan, vilket har hänt i detta exempel:

*Tedlock (2000), on the other hand, *means* that they are different but for a good reason.

På engelska används verbet *mean* i betydelsen 'innebär'/'betyder' snarare än 'menar'/'anser'. Man använder det ibland då man uttryckligen förklarar vad man menar: *What I mean by this is...* I exempelmeningen ovan kan man byta ut *mean* mot *argues* eller *is of the opinion* för att komma åt den betydelse man är ute efter:

Tedlock (2000), on the other hand, *argues* that they are different but for a good reason.

Om sammanhanget hade varit sådant att man ville förklara vad Tedlock menade med det han eller hon sa hade man istället kunnat skriva så här:

What Tedlock means by this is that they are different, but for a good reason.

Stavning

Numera, då man vanligtvis skriver sina texter på dator, kan många misstag fångas upp med hjälp av stavningskontrollen, men det är samtidigt viktigt att inte lita alltför mycket på denna. Det finns i engelskan en hel del ord som uttalas likadant eller nästan likadant men som stavas olika och här kan det ibland vara svårt för stavningskontrollen att veta vilket ord man är ute efter. Vanliga exempel på ord som lätt blandas ihop på grund av stavningen är *their/there, once/ones, where/were, choose/chose, to/too, lose/loose*, samt *then/than*, vilket vi kan se har hänt i följande mening:

*They found the responsibility to be greater *then* they previously had experienced.

They found the responsibility to be greater *than* they previously had experienced.

Här har *then* använts istället för *than*, vilket gör att meningen inte fungerar. Även orden i de andra ordparen har helt olika betydelser och tillhör ibland olika ordklasser, som till exempel *lose* ('förlora', verb) och *loose* ('lös', adjektiv), vilket gör att de aldrig kan användas i samma sammanhang.

På samma sätt som att man i svenskan ibland särskriver ord som ska skrivas som ett sammansatt ord kan man ibland göra tvärtom då man skriver på engelska, nämligen skriva ihop två ord som på engelskan ska vara separata. Det finns inga tydliga regler i engelskan för när ord skrivs ihop, när de skrivs med bindestreck och när de skrivs som två ord. Detta kan också variera och man kan se mer än en variant av ett och samma ord. Generellt kan man dock säga att

sammansatta ord på svenskan ofta skrivs som två ord i engelskan.

Stavningen varierar även på engelska beroende på om man använder en brittisk eller en amerikansk variant. Det som kännetecknar den amerikanska är att den på olika sätt är förenklad jämfört med den brittiska, till exempel genom att den saknar *u* i ord som *color* (Br.E *colour*) och att konsonanter inte dubbeltecknas före en ändelse, som i *traveled* (Br. E *travelled*). Som student spelar det ingen roll vilken variant man väljer så länge man är konsekvent, medan man som forskare däremot ofta får rätta sig efter vad olika förlag och tidskrifter föredrar.

En vanligt förekommande ändelse med varierande stavning är *-ize/-ise* i ord som *realise/realize*. Här handlar det inte enbart om en skillnad mellan brittisk och amerikansk engelska, eftersom *ize*-stavningen även används av vissa brittiska tidningar och förlag. Även här handlar det om att vara konsekvent snarare än om vad som är rätt eller fel. Här kan vi även passa på att nämna ordet *analyze/analyse* som är ett verb och motsvaras av *analysera* på svenska. Detta ord blandar studenter väldigt ofta ihop med eller använder istället för ordet *analysis* som är ett substantiv som motsvaras av *analys* på svenska. Pluralformen av detta ord är *analyses*.

Fraser

Då vi tittar på fraser går vi utanför enskilda ord och ser hur orden fungerar tillsammans med andra ord som de har ett nära förhållande till. Fraser byggs upp kring de lexikala ordklasserna, det vill säga substantiv, verb, adjektiv och adverb och består av ett huvudord och olika typer av ord som bestämmer eller modifierar huvudordet. Prepositioner ingår också i fraser eftersom de har ett nära samband med substantiv.

Substantiv

Vad gäller substantivfraser finns det främst två svårigheter då man skriver engelska texter. För det första handlar det om när man använder bestämd eller obestämd form, det vill säga när man behöver använda bestämd artikel *the*, obestämd artikel *a/an* och när man inte behöver någon artikel alls. Närvaro eller frånvaro av bestämd artikel kan leda till en stor skillnad i betydelse som kan vara särskilt avgörande i en vetenskaplig text. Pratar man om *the teachers* så menar man vissa bestämda lärare, till exempel de lärare man intervjuat i sin undersökning. Skriver man däremot *teachers* utan bestämd artikel menar man lärare i allmänhet, det vill säga alla lärare, och det är naturligtvis en stor skillnad mellan att uttala sig om en specifik grupp man undersökt och att uttala sig om lärare i allmänhet.

En viktig skillnad jämfört med svenskan är också att engelskan kräver en artikel om substantivet är räknebart och står i singular. Detta kan vi se i följande två exempel:

*As mentioned in *previous section*, ...

*Within the subject of Swedish, *previous quotation* shows that...

På svenska hade det fungerat utan artikel (*i föregående avsnitt*, *i föregående citat*), men på engelska måste man här lägga till en bestämd artikel för att det ska bli korrekt:

As mentioned in *the previous section*, ...

Within the subject of Swedish, *the previous quotation* shows that...

Om man vill testa om ett substantiv är räknebart eller inte kan man helt enkelt pröva och se om det fungerar att sätta antingen *one* eller *many* framför ordet – *one section, many sections*. Man kan då också se att *section* kan ta en pluraländelse, vilket också signalerar att det är räknebart. Läggs dock märke till att inte alla ord, varken på engelska eller svenska, ändrar form i plural, till exempel *ett avsnitt, flera avsnitt*, men vi ser ändå att det är en pluralform och därmed räknebart.

Det andra som är viktigt vad gäller substantiv är att komma ihåg apostrofen samt att placera den rätt då substantivet står i genitivform, det vill säga då det i grundläggande fall uttrycker ägande eller tillhörighet av något slag. Denna apostrof är lätt att missa, kanske särskilt för svenska studenter som är vana vid att genitiv på svenska uttrycks med hjälp av en *s*-ändelse utan apostrof. I följande exempel saknas apostrofen på *teachers'* respektive *interviews'*:

*It will not be passed on to anyone else without the participating *teachers* consent.

*In this process, some of the *interviews* authenticity will be lost.

Ett alternativ till *s*-genitiv med apostrof är att använda en *of*-konstruktion. Detta är särskilt vanligt då substantivet inte syftar på en person eller något annat levande ting. I den andra meningen ovan hade man därför med fördel kunnat ändra den till följande:

In this process, some of the authenticity of the interviews will be lost.

Även om man kommer ihåg apostrofen i en *s*-genitiv kan det vara lätt att man sätter den fel, särskilt som det i uttalet inte hörs någon skillnad mellan en genitiv i singular och en genitiv i plural. Det kan också hända att man sätter ut en apostrof där det inte ska vara någon, det vill säga då man inte har med en genitivform att göra. Detta är vad som har hänt i följande exempel:

*Several *researchers'* such as Collins and Halverson (2009), Lankford (2009) and Boreson and Olsen (2004) have emphasised the importance of film in education.

Här handlar det inte om flera forskare som har någonting som tillhör dem eller är förknippat med dem, till exempel flera forskares undersökningar, utan det är helt enkelt en vanlig plural form man är ute efter. Man vill säga att flera forskare har betonat detta och då använder man en *s*-ändelse utan någon apostrof alls:

Several *researchers* such as Collins and Halverson (2009), Lankford (2009) and Boreson and Olsen (2004) have emphasised the importance of film in education.

Förutom artiklar och genitivformer är det också viktigt att tänka på vilken form olika ord har då de fungerar som bestämningar till substantiv. I följande exempel har *development* använts istället för *developing* för att modifiera substantivet *countries*:

*Students in *development* countries need knowledge of democracy.

Students in *developing* countries need knowledge of democracy.

Ord som slutar på *-ing* är particip och används väldigt ofta för att modifiera substantiv, till exempel då man pratar om *developing countries* (*utvecklingsländer*), ordagrant på engelska 'utvecklande länder' eller 'länder som utvecklas'. I svenskan finns det också ord som slutar på *-ing*, som till exempel *utveckling*. Dessa är substantiv snarare än particip, men används ofta i sammansatta ord, vilket antagligen är anledningen till att man i exemplet ovan valt substantivet *development* istället för participet *developing*. Samtidigt är det inte helt enkelt, för även på engelska kan substantivet ibland också användas som bestämmelse till ett annat substantiv, till exempel då man pratar om *development funds* (*utvecklingsmedel*). Här handlar det då om 'medel för utveckling' snarare än 'medel som utvecklas'.

Verb

I verbfraser handlar det dels om att använda korrekta verbformer som passar i en viss verbkonstruktion, dels om att veta vilken verbkonstruktion som passar i sammanhanget och som uttrycker den betydelse man vill åt. Ett exempel på hur det kan se ut då verbformer inte passar ihop är följande:

*An author *has wrote* a book.

An author *has written* a book.

Här har hjälpverbet *has* kombinerats med en enkel dåtidsform, *wrote*, istället för participet *written* och resultatet blir då ogrammatiskt. Då man använder perfektkonstruktioner som *has written* måste man också komma ihåg att hjälpverbet aldrig kan utelämnas på engelska, medan det i svenskan är fullt möjligt: *boken hon skrivit*.

Det är också viktigt att se till att man är konsekvent i användandet av olika tempusformer och att man inte växlar fram och tillbaka mellan olika tempus. Ibland kan det vara svårt att veta om det som beskrivs har hänt eller om det helt enkelt handlar om ett enkelt stafvel, som i följande exempel:

*If they *chose* to take part they *are* either interviewed directly or they *can* book a time for an interview another day.

Här står första verbet (*chose*) i preteritum (dåtid) medan resten av verben står i presens (nutid). Skribenten har antingen blandat tempus utan att tänka på det eller haft för avsikt att skriva *choose* men missat en bokstav. Vilket tempus man använder i fall som detta spelar inte alltid någon roll, men det gäller att hålla sig till ett för att meningen ska fungera:

If they *choose* to take part they *are* either interviewed directly or they *can* book a time for an interview another day.

If they *chose* to take part they *were* either interviewed directly or they *could* book a time for an interview another day.

Då man väljer mellan preteritum och perfekt måste man ibland ta hänsyn till olika typer av tidsuttryck som förekommer i meningen. Vissa tidsuttryck fungerar enbart med perfekt och andra

enbart med preteritum. Detta kan vi se i följande exempel:

*The chance of recovery *increased* in recent decades.

Tidsuttrycket *in recent decades* indikerar att det handlar om en tidsperiod som sträcker sig från en tidpunkt bakåt i tiden fram till nutid och då måste perfektformen användas istället:

The chance of recovery *has increased* in recent decades.

Om man använder preteritum krävs det att man syftar på något som helt och hållet ägde rum i dåtid, till exempel:

The chance of recovery *increased* in the 1950s.

Utan tidsuttryck kan man ofta välja konstruktion, men man måste vara medveten om att perfektformen signalerar en koppling till nutid och att det man pratar om fortfarande är giltigt.

En verbkonstruktion som det inte alltid är lätt att använda korrekt är den progressiva konstruktionen eller *ing*-formen som den ofta kallas. Denna har ingen motsvarighet i svenskan och resultatet av detta är att den ofta överanvänds av svensktalande personer. Progressiv form används när man talar om något som händer just nu i motsats till något som händer regelbundet eller något som är en vana. En annan funktion är att den uttrycker att någonting är tillfälligt och övergående snarare än permanent. I en akademisk text kan detta göra stor skillnad:

Given that the school *is reflecting* the society, ...

The stages that children *are going* through according to Piaget are:...

Här får man uppfattningen att skolan reflekterar samhället just för tillfället, men att detta snart kan komma att ändras, samt att barn enligt Piaget just nu genomgår dessa stadier, men att det inte alltid kommer att vara så. Detta är antagligen inte vad skribenten ville säga, utan snarare att detta är något som alltid är fallet:

Given that the school *reflects* the society, ...

The stages that children *go* through according to Piaget are:...

Adverb

På svenska ser ett adjektiv och ett adverb ofta likadana ut och det kan därför vara svårt att hålla dem isär och veta när det ena eller det andra ska användas. På engelska har många adverb ändelsen *-ly*, vilket ofta glöms bort i svenska studenttexter:

*to be *social* accepted

to be *socially* accepted

Motsvarande svenska uttryck, *att vara socialt accepterad*, har en adverbform som är identisk med adjektivformen som till exempel i frasen *ett socialt fenomen*, på engelska *a social phenomenon*.

Det händer också att man använder *ly*-ändelsen då den inte behövs:

*It was *clearly* that something had to be done.

It was *clear* that something had to be done.

Anledningen är ofta densamma som med överanvändningen av *ing*-formen. Dessa former upplevs som utmärkande och speciella för engelskan och studenter tänker då att man bör se till att använda dem.

Adverben placeras också lite annorlunda i en sats jämfört med på svenska, vilket vi återkommer till i senare avsnitt.

Prepositioner

Vilken preposition man ska använda kan ofta vara samma på engelska och svenska, men det kan också skilja sig åt en hel del. Det kan ibland vara så att en preposition krävs eller åtminstone fungerar i det ena språket men inte i det andra och ibland krävs en preposition i båda språken, men inte samma eller motsvarande preposition. Ett exempel där engelskan kräver preposition men inte svenskan är framför årtal:

*Vygotsky was born 1896 and died 1934.

Vygotsky was born *in* 1896 and died *in* 1934.

I de fall där man använder preposition i båda språken är det lätt hänt att man översätter den svenska prepositionen istället för att använda den korrekta:

*Whatever the purpose *with* showing a film might be, the students will always learn something.

Whatever the purpose *of* showing a film might be, the students will always learn something.

På svenska pratar man om syftet *med* någonting och detta gör då att studenten har använt *with* på engelska istället för *of*. Det som avgör vilken preposition som ska användas är ofta det substantiv som kommer före eller efter prepositionen, i detta fall *purpose*. Denna information finns oftast med om man slår upp ordet i en ordbok.

Satser

Då man tittar på satser går man upp ett steg i textnivån och ser hur hela meningen fungerar, till exempel hur verbet stämmer överens med subjektet (kongruens) samt hur ordföljden ser ut. Det är även viktigt hur tillbakasyftningen fungerar mellan en bisats och en huvudsats eller mellan ett pronomen och något som nämnts tidigare.

Kongruens

Kongruens betyder överensstämmelse och denna term används i många olika sammanhang där ett ords form måste stämma överens med ett annat ord i samma sats. På engelska handlar kongruens mest om att verbet måste stämma överens med subjektet då det står i presens, det vill säga nutid. Här följer ett antal exempel:

*Nurses are in daily contact with people that *has* a mental illness.

*Every year nearly 4000 nurses *graduates* in Sweden.

*Marton and Pang (2006) *clarifies* that within the variation theory it is possible...

*The language used *are* corrected to follow the general rules.

*Today it is not Arnold Schwarzenegger with giant muscles that *generate* safety.

I de första tre meningarna kan vi se att subjektet står i plural eftersom det handlar om *nurses/people*, *4000 nurses*, samt *Marton and Pang*. Verbet måste då överensstämma med dessa pluralsubjekt genom att inte ha någon *s*-ändelse. I den första meningen är den första verbformen i huvudsatsen korrekt (*are*), men inte den andra i bisatsen, där vi istället behöver använda *have* för att det ska stämma överens med *people*. Koordinerade subjekt som i den tredje meningen kan vara extra knepiga, eftersom det är lätt att fokusera enbart på den ena delen eller som i detta fall tänka sig namnen som en författare snarare än två. De korrekta meningarna ser då ut som följer:

Nurses are in daily contact with people that *have* a mental illness.

Every year nearly 4000 nurses *graduate* in Sweden.

Marton and Pang (2006) *clarify* that within the variation theory it is possible...

I de sista två meningarna i början av avsnittet har det motsatta inträffat. Här har vi subjekt i singular, nämligen *the language used* och *Arnold Schwarzenegger with giant muscles*, och vi behöver då verbformer med tredje person *-s*, det vill säga *is* respektive *generates*. Det gäller att vara extra uppmärksam i meningar som den sista, där substantivet som kommer närmast verbet står i plural, men där subjektet är hela substantivfrasen med *Arnold Schwarzenegger* som huvudord. Nedan följer de korrekta versionerna:

The language used *is* corrected to follow the general rules.

Today it is not Arnold Schwarzenegger with giant muscles that *generates* safety.

Kongruensregeln i engelskan är något man lär sig väldigt tidigt i skolan och man kan därför tänka att detta är lätt och något som alla kan, men det är en sak att känna till den teoretiska principen och en helt annan att faktiskt tillämpa den praktiskt då man skriver, särskilt om man

är väldigt fokuserad på innehållet. Även bland erfarna forskare som skrivit vetenskapliga texter på engelska under många år är detta en vanligt förekommande miss och det är därför viktigt att kontrollera detta noggrant. Ibland tas kongruensfel av grammatikkontrollen, men det är inte alltid programmet förstår vad som faktiskt är subjekt i meningen, särskilt om den är relativt komplex.

Preposition + att-sats

På engelska kan en preposition aldrig följas av en bisats som inleds med *that*, medan det på svenska är vanligt förekommande att en preposition följs av en *att*-sats. Man kan därför hitta exempel i studenttexter där den svenska strukturen används även på engelska:

*The sociocultural theory springs from the idea *of that* people's mental lives are affected by rules.

I denna mening måste man då helt enkelt ta bort prepositionen:

The sociocultural theory springs from the idea *that* people's mental lives are affected by rules.

I andra sammanhang kan man använda ett particip, det vill säga *ing*-formen av verbet eller lägga till *the fact*:

She is thinking *about going* there.

She was worried *about the fact* that he was late.

Ordföljd

I svenskan har vi sett att verbet alltid kommer direkt efter fundamentet, vilket innebär att vi får omvänd ordföljd om meningen inleds med ett adverbial. Detta är inte fallet i engelskan, där man istället hela tiden behåller den raka ordföljden med subjektet före verbet (utom i vissa specifika fall). Detta kan vi se i följande exempel:

During the collection of empirical material for this study several strategies were used.

Trots det långa inledande adverbialet kommer ändå subjektet (*several strategies*) före verbet (*were used*).

Då ett adverb fungerar som adverbial i en sats placeras det också lite annorlunda i förhållande till huvud verbet om man jämför engelskan och svenskan. Medan adverbialet i svenskan ofta kommer efter verbet placeras det istället före verbet i engelskan. I följande exempel har *normally* placerats efter verbet på samma sätt som *normalt* skulle ha placerats i svenskan:

*Film, on its own, *creates normally* an interest in the subject.

Film, on its own, *normally creates* an interest in the subject.

I nästa exempel handlar det inte om placeringen av adverbet i förhållande till verbet, utan om placeringen i förhållande till vad man vill att adverbet ska modifiera.

*This study begins with an interest in education as a central part of the improvement of the quality of life *in especially* developing countries.

Här vill skribenten säga att det handlar om förbättrad livskvalitet särskilt i utvecklingsländer, men eftersom *especially* placerats före *developing* får man istället betydelsen att det gäller förbättrad livskvalitet i länder som särskilt utvecklas. För att komma åt den tänkta betydelsen krävs denna ordföljd:

This study begins with an interest in education as a central part of the improvement of the quality of life *especially in* developing countries.

Pronomen och syftning

För att få en sammanhängande text som flyter bra är det viktigt att hela tiden göra kopplingar i texten genom att använda olika ord och fraser som syftar tillbaka på sådant som har nämnts tidigare. Det är framförallt substantiv och substantivfraser samt olika sorts pronomen som fungerar på detta sätt och även här handlar det delvis om en sorts kongruens, eftersom det pronomen man använder måste stämma överens med substantivet eller substantivfrasen som man syftar tillbaka på. Detta är inte fallet i följande exempel:

*It is inevitable that films reflect society at the time of *its* making.

Här kan man se att pronomenet *its* är tänkt att syfta tillbaka på något som nämnts tidigare i satsen, men det är oklart vad. Grammatiskt kan det bara kopplas till *society* eftersom det är det enda substantiv i singular som finns, men innehållsmässigt går detta inte ihop. Det handlar inte om att filmer reflekterar samhället som det såg ut då samhället uppstod, utan att filmer reflekterar samhället som det ser ut då själva filmerna görs. Tanken är alltså att pronomenet ska syfta tillbaka på filmerna, inte på samhället. För att detta ska fungera måste det stå i plural istället:

It is inevitable that films reflect society at the time of *their* making.

Det är inte heller nödvändigt att använda ett possessivt pronomen som *their* i denna mening, utan man kan skriva om den och använda ett personligt pronomen istället, vilket även gör meningen enklare:

It is inevitable that films reflect society at the time when they were made.

Även relativa pronomen används för att syfta tillbaka på något som tidigare nämnts och här är det viktigt att välja rätt pronomen – *that*, *which* eller *who*. Grundregeln är att *that* kan syfta tillbaka på både personer och icke-levande, abstrakta ting, medan *who* alltid syftar på levande ting och *which* på icke-levande ting eller hela den föregående satsen. I talspråk och i informella texter är det samtidigt relativt vanligt att man använder *that* även då man pratar om en person, men i akademiska texter brukar man däremot undvika detta. I följande mening skulle därför *who* passa bättre än *that*:

(*)Gabby is a female *that* has been working as a teacher for eighteen years.

Gabby is a female *who* has been working as a teacher for eighteen years.

När man använder en substantivfras för att syfta tillbaka på något som tidigare nämnts måste man inte bara se till att uttrycken överensstämmer i antal utan även i betydelse.

(*)Both Piaget and Vygotsky are presented in this study as we believe that these two theories work together.

Här nämner skribenten först Piaget och Vygotsky i huvudsatsen för att senare i bisatsen syfta tillbaka på dem med hjälp av substantivfrasen *these two theories*. Även om man ofta menar just teorierna då man nämner dessa personers namn, till exempel om man säger att man läst Piaget eller Vygotsky, kan det i den här typen av mening ändå bli tydligare om man säger detta utförligt:

Both Piaget and Vygotsky are presented in this study as we believe that their theories work together.

Fristående bisatser

Vi tog tidigare upp skillnaderna mellan en syntaktisk mening och en grafisk mening, samt vikten av att inte låta bisatser och meningsfragment på egen hand utgöra en grafisk mening. (Se kapitel 7.) Detta gäller inte bara i svenskan utan även i engelskan. I följande exempel står bisatser ensamma vilket leder till ofullständiga meningar:

*If you imagine that a purpose might be to satisfy the visual input.

*As we believe a questionnaire would not have given us as elaborated answers as we got from the interviews.

En tydlig signal att detta är bisatser är att de inleds med de underordnade konjunktionerna *if* och *as*. Vi kan också se att de innehållsmässigt uttrycker sådant som vi vanligtvis hittar i en bisats, nämligen ett villkor eller en omständighet i den första meningen och en orsak eller anledning i den andra. Läser vi dem högt känner vi antagligen att något fattas – vi får inte veta vad som händer om villkoret uppfylls eller vad det var som orsakats. Man skulle kunna tänka sig att något saknas efter bisatsen i det första exemplet och före bisatsen i det andra exemplet. Fullständiga meningar kan då se ut som följer:

If you imagine that a purpose might be to satisfy the visual input, it might be easier to understand the decisions made here.

We eliminated this option, as we believe a questionnaire would not have given us as elaborated answers as we got from the interviews.

Bisatser och huvudsatser kan också vara enklare att skilja på i svenskan eftersom ordföljden där skiljer sig åt på ett annat sätt än i engelskan. I en svensk bisats kommer negationen *inte* före verbet (biff-regeln) och efter verbet i en huvudsats, medan negationen i engelskan alltid har samma placering.

Satser utan huvudverb

Förutom att man ofta hittar bisatser som står som egna meningar händer det också att man stöter på satser utan något huvudverb. Vad man då har kvar är oftast bara en substantivfras, om än en rätt så lång sådan:

*A declaration of goals and aims that a non-governmental organised (NGO) school has.

I denna grafiska mening har vi ett verb, men det är inte ett huvudverb utan ett verb som återfinns i en bisats. Denna bisats har som uppgift att specificera vilka syften och mål vi talar om och ingår därför i substantivfrasen. För att detta ska bli en fullständig mening krävs det att ett huvudverb läggs till och att substantivfrasen får en egen funktion i huvudsatsen, i detta fall till exempel som predikatsfyllnad:

This is a declaration of goals and aims that a non-governmental organised (NGO) school has.

Satser utan subjekt

Satser utan subjekt är ofullständiga på ett annat sätt än de som vi diskuterat tidigare och de förekommer ofta i studenttexter då man vill räkna upp olika steg i en undersökning eller olika delsyften som man vill åstadkomma. De kan se ut på följande sätt:

(*)Get an inside look into how one particular school works in a developing country.

Som vi ser saknas subjektet i början av meningen och den börjar istället direkt med verbet *get*. Det studenten vill göra är att beskriva vad syftet med undersökningen är, men utan subjekt uppfattas detta istället som en imperativkonstruktion, det vill säga det tolkas som en order eller en uppmaning. Det man måste göra för att meningen ska bli fullständig är att lägga till ett subjekt, det vill säga ange vem som ska få en inblick, men detta passar inte alltid i en akademisk text där man som författare inte vill dra uppmärksamhet till sig själv. Handlar det som i detta fall om ett syfte är det därför bättre att skriva om meningen och använda verbet i grundform (*to get = att få*):

The aim is to get an inside look into how one particular school works in a developing country.

Passiv form

Vad gäller den passiva formen och passiva satser handlar det först och främst om att använda korrekt form av den passiva konstruktionen. I svenskan är denna form relativt enkel jämfört med i engelskan, eftersom den enbart består i att man lägger till ändelsen *-s* på verbet medan man i engelskan behöver en form av verbet *be* tillsammans med verbets tredje temaform (*see, saw, seen/ follow, followed, followed*). I följande exempel är studenten ute efter en passivform, men använder inte rätt konstruktion:

(*)There are four rules that *should follow*.

Denna mening skulle vara grammatiskt helt riktig om man ville säga att det finns fyra regler som bör följa något annat, men här menar man istället att det finns fyra regler som själva bör följas. Konstruktionen som då måste användas är *be followed* istället för enbart *follow*.

There are four rules that *should be followed*.

Förutom att kunna hantera passiv form korrekt vad gäller hjälpverb och verbformer måste man även veta när det är lämpligt att använda denna konstruktion. I akademiska texter förekommer den relativt ofta, eftersom det är ett sätt att skapa objektivitet genom att rikta fokus på ämnet snarare än på författaren. Samtidigt bör inte passiva former användas i onödan då de kan göra en text mer invecklad och svåräst. Passiv form är motiverad då det som i exemplet ovan inte finns något tydligt subjekt, det vill säga en tydlig person som ska följa dessa fyra regler, utan att det rent allmänt är så att de bör följas oavsett vem som gör det. Passiv form passar också att använda då subjektet är författaren i texten eller forskaren i en undersökning, men då det som gjorts, sagts eller genomförts är viktigare än vem som har gjort det. Man använder även passiv form då man helt enkelt inte vet vad subjektet är utan bara ser resultatet av en handling eller en process.

Satsradning

Satsradning innebär att flera huvudsatser staplas efter varandra med kommatecken emellan istället för att stå som separata meningar eller istället för att koordineras med hjälp av till exempel ordet *and*. Detta förekommer väldigt ofta i informella texter och i texter där man på olika sätt återger något som uttryckts muntligt, eftersom satsradning till viss del avspeglar talspråket. Satsradning bör dock undvikas i akademiska texter såvida det inte handlar om intervjuer eller liknande. Ett exempel på satsradning kan se ut som följer:

He teaches civics, religion and subjects connected to media, he has also been teaching within the subject of Swedish.

Både satsen före kommatecknet och satsen efter kommatecknet är huvudsatser som kan stå ensamma. Istället för kommatecknet kan man sätta punkt och börja om med ny mening:

He teaches civics, religion and subjects connected to media. He has also been teaching within the subject of Swedish.

Om man inte vill ha korta meningar som gör texten hackig kan man istället sätta in *and* efter kommatecknet:

He teaches civics, religion and subjects connected to media, and he has also been teaching within the subject of Swedish.

Till skillnad från svenskan är kommatecken just före *and* vanligt i engelskan och man använder det för att förtydliga vad som koordineras med vad. I meningen ovan blir det tydligt att det inte handlar om ämnen med anknytning till media och något annat, utan att det tar stopp efter media

och att något nytt sedan fortsätter, precis som i meningen med satsradning.

Sammanfattning

Det finns många likheter mellan studenttexter skrivna på engelska och studenttexter skrivna på svenska, men också vissa skillnader. Då man skriver på ett språk som inte är ens modersmål eller det språk man normalt sett använder i vardagen leder det ofta till ökade svårigheter vad gäller stavning, ordval, grammatik och syntax. I detta kapitel har vi lagt mer fokus på de lägre textnivåerna och mycket av det vi tar upp är grundläggande grammatiska företeelser som man lär sig tidigt men som är svåra att komma ihåg då man aktivt använder språket i skrift. Samtidigt är det viktigt att man även i engelska texter börjar med att granska helheten för att se att studenten har förstått den övergripande språksituationen, att strukturen och utformningen fungerar, samt att styckeindelningen och innehållet är upplagt på ett logiskt och tydligt sätt.

Förslag på vidare läsning

Björk, Lennart & Räisänen, Christine (2003). *Academic Writing. A University Writing Course* (2:a upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Estling Vannestål, Maria (2007). *A University Grammar of English: With a Swedish perspective*. Stockholm: Studentlitteratur.

Longman Dictionary of Contemporary English (2009) (5:e upplagan). Harlow: Longman